

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR-4101-05-04/2013

P/13/168

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

tekst ujednolicony zgodnie z uchwałą Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej

Najwyższej Izby Kontroli z dnia 9 sierpnia 2013 r.

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/168 – Zagospodarowanie osadów powstających w oczyszczalniach ścieków komunalnych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler/Kontrolerzy	Mirosław Perłowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 84971 z dnia 26.03.2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2, upoważnienie do kontroli)
Jednostka kontrolowana	Miejska Gospodarka Komunalna Sp. z o.o., ul. 11 listopada 17, 56-400 Oleśnica (dalej: MGK lub Spółka)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Waldemar Zarębski, Prezes Zarządu MGK w okresie od 23 grudnia 1991 r. i nadal. (dowód: akta kontroli str. 3-8, akt założycielski Spółki)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie¹ kontrolowaną działalność Spółki, ponieważ stwierdzono szereg nieprawidłowości związanych z zagospodarowaniem osadów. Podstawą takiej oceny były w szczególności stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości:

1. Niezachowanie odpowiedniej częstotliwości badań osadów, co naruszało postanowienia § 5 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. Nr 137, poz.924). 2. Niewywiązywanie się z obowiązku każdorazowego badania osadów przed ich zastosowaniem, zgodnie z § 3 ust. 1 ww. rozporządzenia. 3. Wykonanie dwóch badań osadów przez laboratoria nie posiadające akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji wbrew art. 147a ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.) 4. Niezapewnienie ustalania rzeczywistej masy wytwarzanych osadów, wskutek nierzetelnego ważenia osadów zmagazynowanych na terenie Oczyszczalni, co mogło doprowadzić do przekroczenia dopuszczalnych dawek dla gruntów na których były stosowane. 5. Brak dat przekazania, transportu i przyjęcia osadów na karcie przekazania odpadów z października 2012 r., co było niezgodne z załącznikiem nr 5 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673). 6. Nie zachowano wymaganych terminów sporządzenia karty przekazania odpadów; karta z kwietnia 2012 r. zawierała dane o wywożonych osadach w kwietniu i maju 2012 r., tj. z przekroczeniem 1 miesiąca kalendarzowego.

Najwyższa Izba Kontroli natomiast pozytywnie ocenia [1] złożenie przez Spółkę Staroście Oleśnickiemu informacji o wytwarzanych odpadach i sposobach

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

gospodarowania nimi, [2] stosowanie w Oczyszczalni Ścieków instrukcji eksploatacji [3] oraz ewidencjonowanie wytworzonych osadów i przekazywanie informacji o nich Marszałkowi Województwa Dolnośląskiemu.

III. Opis uaktualnionego stanu faktycznego

1. Ewidencjonowanie osadów ściekowych, realizacja obowiązków sprawozdawczych

Opis stanu
faktycznego

W dniu 2 listopada 2006 r. Spółka złożyła Staroście Oleśnickiemu informację o wytwarzanych odpadach i sposobach gospodarowania nimi na terenie Oczyszczalni Ścieków w Oleśnicy. Wśród odpadów przewidzianych do wytwarzania znalazły się ustabilizowane komunalne osady ściekowe (kod: 19 08 05) w ilości 4850,0 Mg na rok. W treści informacji wskazano na proces zmniejszania uwodnienia osadów, powodujący zmniejszenie ich objętości oraz na ich gromadzenie na lagunie, z której jest wywożony przez firmy zewnętrzne. W poprzedniej informacji w zakresie jak wyżej, złożonej Staroście Oleśnickiemu w dniu 28 grudnia 2001 r. wskazano na planowane wytwarzanie osadów w ilości 4800,0 Mg na rok.

(dowód: akta kontroli str. 9-17, informacje o wytwarzanych odpadach i sposobach gospodarowania nimi)

W Spółce były sporządzane roczne karty ewidencji odpadu oraz roczne karty ewidencji komunalnych osadów ściekowych, zawierające wszystkie wymagane informacje przewidziane w formularzach stanowiących odpowiednio załączniki nr 1 i 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673). Zgodnie z ww. dokumentami MGK wytworzyła w 2011 r. 3884,0 Mg oraz w 2012 r. 3968,0 Mg komunalnych osadów ściekowych, co odpowiadało odpowiednio 560,9 Mg i 547,0 Mg suchej masy.

(dowód: akta kontroli str. 18-24, karty ewidencji komunalnych osadów ściekowych, karty ewidencji odpadu)

MGK wystawił 5 kart przekazania osadów w miesiącach: październik 2011 r. – 2010,0 Mg, grudzień 2011 r. – 2490,0 Mg, kwiecień 2012 r. (odbiór w maju 2012 r.) – 1200,0 Mg, maj 2012 r. – 2800,0 Mg oraz październik 2012 r. – 4000,0 Mg. Łącznie przekazano 12500,0 Mg osadów, w tym 4500,0 Mg w 2011 r. oraz 8000,0 Mg w 2012 r. Odbiorcą osadów, który także zajmował się ich transportem był [...]² Wystawione karty przekazania odpadu zawierały wszystkie wymagane informacje przewidziane w formularzu stanowiących załącznik nr 5 do ww. rozporządzenia w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów, z wyjątkiem karty przekazania odpadu wystawionej w październiku 2012 r., gdzie nie wpisano dat przekazania odpadu, wykonania usługi transportu oraz przejęcia odpadu.

(dowód: akta kontroli str. 25-29, karty przekazania odpadu)

W związku z powyższym[...]³ Kierownik Oczyszczalni Ścieków, wyjaśnił, że dat nie wpisano przez nieuwagę.

² Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz.1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

³ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz.1198 ze zm.).

(dowód: akta kontroli str. 29-33, karta przekazania odpadu z października 2012 r., pismo z prośbą o udzielenie wyjaśnień, wyjaśnienia Kierownika Oczyszczalni Ścieków)

Zaewidencjonowana masa wytworzonych osadów ściekowych była zgodna z rocznymi zbiorczymi zestawieniami danych o komunalnych osadach ściekowych, przekazywanych Marszałkowi Województwa Dolnośląskiego. Powierzchnia gruntów, na których stosowano osady wykazana w rocznych zbiorczych zestawieniach danych o komunalnych osadach ściekowych była zgodna z wielkościami wynikającymi z umów zawartych z dysponentami gruntów. Roczne zbiorcze zestawienia danych o komunalnych osadach ściekowych zostały przekazane Marszałkowi Województwa Dolnośląskiego w dniach 15 marca 2012 r. – za rok 2011 oraz 14 marca 2013 r. – za rok 2012. Marszałek Województwa Dolnośląskiego nie podejmował decyzji dotyczących konieczności sporządzenia przez Spółkę korekt ww. zestawień. Spółka z własnej inicjatywy złożyła w dniu 4 kwietnia 2013 r. korektę zbiorczego zestawienia danych o komunalnych osadach ściekowych za 2011 r. ze względu na błędnie podany symbol celu zastosowania osadów. W korekcie wskazano właściwy symbol.

(dowód: akta kontroli str. 34-69, 86-87, zbiorcze zestawienia danych o komunalnych osadach ściekowych z pismami przewodnimi, korekta zbiorczego zestawienia danych o komunalnych osadach ściekowych za 2011 r. z pismem przewodnim, umowy zawarte z dysponentami gruntów, pismo do Prezesa MGK z prośbą o udzielenie informacji i przekazanie dokumentów, informacja MGK)

**Ustalone
nieprawidłowości**

Karta przekazania odpadu wystawiona w październiku 2012 r. nie zawierała dat przekazania odpadu, wykonania usługi transportu oraz przejęcia odpadu, co było niezgodne z załącznikiem nr 5 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673). Dat nie wpisano – jak wyjaśnił[...] – Kierownik Oczyszczalni Ścieków – przez nieuwagę.

Ocena częściowa

Wywiązywanie się przez Spółkę z obowiązków związanych z ewidencjonowaniem osadów ściekowych oraz realizacją obowiązków sprawozdawczych dotyczących wytworzonych osadów zasługuje na ocenę pozytywną, mimo stwierdzonej nieprawidłowości polegającej na braku dat przekazania odpadu, wykonania usługi transportu oraz przejęcia odpadu na karcie przekazania odpadu wystawionej w październiku 2012 r.

2. Postępowanie z wytworzonymi osadami ściekowymi na terenie oczyszczalni

**Opis stanu
faktycznego**

Równoważna liczba mieszkańców w znaczeniu określonym w art. 43 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r., poz. 145 ze zm.), zwana dalej: „RLM” dla aglomeracji oleśnickiej wyniosła wg stanu na 31 grudnia 36.758 w 2011 r. oraz 36.763 w 2012 r. Według danych Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej zawartych w rocznych sprawozdaniach z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, równoważna liczba mieszkańców dla aglomeracji oleśnickiej wynosiła 38.100 zarówno na koniec 2011 r., jak i 2012 r. Ilość oczyszczonych ścieków komunalnych w Oczyszczalni Ścieków w Oleśnicy wyniosła 2463,0 tys. m³ w 2011 r. oraz 2216,0 tys. m³ w 2012 r., z czego dowiezionych wozami asenizacyjnymi odpowiednio 1,2 tys. m³ i 1,3 tys. m³.

⁴ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz.1198 ze zm.).

Ustabilizowane i mechanicznie zagęszczone osady powstałe w Oczyszczalni Ścieków w Oleśnicy w ilości 3884,0 Mg (560,9 Mg suchej masy) w 2011 r. i 3968,0 Mg (547,0 Mg suchej masy) w 2012 r. zostały w całości przekazane do nawożenia gruntów pod uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i produkcji pasz. Wskaźnik masy osadów mechanicznie odwodnionych do ilości oczyszczonych ścieków wyniósł 1,6 w 2011 r. i 1,8 w 2012 r., natomiast wskaźnik masy osadów przeliczonych na suchą masę do ilości oczyszczonych ścieków wyniósł odpowiednio 0,2 oraz 0,3. Średnie uwodnienie osadów po mechanicznym zagęszczeniu wyniosło 95,6% w 2011 r. i 96,2% w 2012 r. Masa zmagazynowanych w Oczyszczalni Ścieków w Oleśnicy osadów na dzień 31 grudnia wyniosła 2812,0 Mg w 2011 r. oraz 1959,0 Mg w 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 70, zestawienie danych dotyczących oczyszczania ścieków)

Wszystkie wytworzone osady zostały poddane stabilizacji biologicznej. Spółka nie posiadała wagi przemysłowej, a waga osadów była określana na podstawie ładowności samochodu, pojemności łyżki koparki ładującej osady ściekowe oraz ciężaru właściwego osadów ściekowych.

(dowód: akta kontroli str. 55, 60, 63, 65, 68, umowy na wywóz osadów, pismo do Prezesa MGK z prośbą o udzielenie informacji i przekazanie dokumentów, informacja MGK)

W związku z powyższym wyjaśnienia złożył Waldemar Zarębski – Prezes Zarządu MGK:

„Kontrola wagi wywożonych osadów ściekowych na podstawie ładowności samochodu, pojemności łyżki koparki ładującej oraz ciężaru właściwego osadów ściekowych jest wystarczająco precyzyjna na potrzeby MGK. W celu sprawdzenia poprawności przyjętego sposobu obliczania wywożonego osadu dokonano losowego zważenia pojazdu wraz z osadem ściekowym na wadze zewnętrznej, które wypadło pozytywnie. Natomiast MGK nie posiada wagi na terenie oczyszczalni ścieków do ważenia pojazdów wywożących osady ściekowe, ponieważ jest to nieuzasadnione ekonomicznie. Zakup takiego urządzenia za około 120,0 tys. zł używanego raz lub dwa razy do roku mija się z celem.”

(dowód: akta kontroli str. 205-208, pismo do Prezesa MGK z prośbą o udzielenie wyjaśnień, wyjaśnienia Prezesa MGK)

Średnia waga osadów z 4 ważeń wykonanych w dniu 25 kwietnia 2012 r. wyniosła 30.075,0 kg, przy założeniu przez MGK ich wagi w wysokości 30.000,0 kg, zatem przekroczenie założonej wagi wynosiło 0,25%, co przy jednorazowym wywiezieniu osadów w ilości 4000 Mg (15 maja 2012 r. oraz w październiku 2012 r.) dawało faktyczną nadwyżkę w stosunku do założeń w wysokości 10,0 Mg. Taka nadwyżka mogła przyczynić się do przekroczenia dopuszczalnych stawek stosowanych osadów, ze względu na założoną zawartość cynku w gruncie po zastosowaniu osadu, która w obliczeniu dawki osadów ściekowych z dnia 12 października 2012 r. wynosiła od 218,06 do 219,69 a nawet 220,78 mg na kg suchej masy, przy dopuszczalnym stężeniu cynku dla gleb średnich w wysokości 220 mg na kg suchej masy (szczegółowe omówienie obliczania dawek osadów znajduje się w punkcie nr 3 niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

(dowód: akta kontroli str. 42, 52, 181-183, 205-208, zbiorcze zestawienie danych o komunalnych osadach ściekowych za 2012 r., obliczenie dawki osadów ściekowych z 12.10.2012 r., pismo do Prezesa MGK z prośbą o udzielenie wyjaśnień, wyjaśnienia Prezesa MGK)

W Spółce obowiązywały następujące dokumenty związane z eksploatacją oczyszczalni ścieków i przeróbką osadów:

- instrukcja eksploatacji mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków miasta Oleśnica opracowana przez [...] ⁵ w listopadzie 1997 r.,
- instrukcja eksploatacji urządzeń zmodernizowanego ciągu przeróbki osadu na oczyszczalni ścieków w Oleśnicy, opracowana przez [...] ⁶ we wrześniu 2005 r.

Zgodnie z ww. dokumentami technologia przeróbki osadów przedstawiała się następująco:

1. Do urządzeń gospodarki osadowej kierowany jest osad wstępny zagęszczony w lejach osadników wstępnych oraz osad nadmierny pochodzący z biologicznego oczyszczania – częściowo ustabilizowany i zagęszczony grawitacyjnie. Osady trafiają do pompowni osadów.
2. Ewentualne magazynowanie osadów w otwartym zbiorniku osadu.
3. Mechaniczne zagęszczanie osadów.
4. Stabilizacja osadu w warunkach beztlenowych w wydzielonej komorze fermentacyjnej zamkniętej.
5. Odgazowanie, zagęszczanie grawitacyjne oraz czasowe gromadzenie osadów przefermentowanych w zagęszczaczu grawitacyjnym.
6. Mechaniczne odwadnianie w stacji pras taśmowych,
7. Stabilizacja (higienizacja) wapnem.
8. Okresowe magazynowanie.
9. Zagospodarowanie do rekultywacji nieużytków rolnych i leśnych.
10. Rolnicze wykorzystanie – po stwierdzeniu wymaganego składu fizyko-chemicznego i bakteriologicznego osadów.

Postępowanie z osadami było zgodne z ww. instrukcjami. Osady powstałe w wyniku oczyszczania ścieków były przepompowywane do zbiornika magazynowania osadów, skąd trafiały do zamkniętej komory fermentacji osadów. W wyniku fermentacji osadów powstawał biogaz, wykorzystywany do produkcji energii elektrycznej i ciepłej. Przefermentowane osady były przepompowywane do stacji odwadniania osadów, wyposażonego w prasę taśmowo-sitową. Po odwodnieniu, osady były przewożone transportem kołowym do komory deponowania osadów (laguny) odległej o kilkadziesiąt metrów, nieposiadającej zadaszenia. Oczyszczalnia ścieków została wyposażona w urządzenia do higienizacji osadów, znajdujące się przy stacji odwadniania osadu. Osady nie były poddawane higienizacji.

(dowód: akta kontroli str. 71-80, notatka służbowa z dnia 12.04.2013 r., protokół oględzin oczyszczalni ścieków, projekt konstrukcyjny laguny)

W związku z powyższym wyjaśnienia złożył Waldemar Zarębski – Prezes Zarządu MGK w zakresie:

- braku zadaszenia laguny:

„W komorze deponowania „lagunie” gromadzony jest uprzednio odwodniony osad ściekowy w stacji odwadniania, który jest poddawany procesowi osuszania, ponieważ oczyszczalnia ścieków nie posiada instalacji do suszenia osadów

⁵ Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz.1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

⁶ Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz.1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

ściekowych. Ponadto osad częściowo nawodniony przez opady atmosferyczne pozbywa się wody poprzez odparowanie (w okresie wyższych temperatur) oraz przez drenaż, który jest ułożony na dnie laguny”.

- nie poddawania osadów procesowi higienizacji:

„W związku z uruchomieniem w 2005 r. instalacji do fermentacji metanowej osadów ściekowych nie korzystamy ze stabilizacji chemicznej osadów przez higienizację wapnem na rzecz procesu stabilizacji biologicznej”.

(dowód: akta kontroli str. 81-84, 210-218 pisma do Prezesa MGK z prośbą o udzielenie wyjaśnień, wyjaśnienia Prezesa MGK)

Osady z laguny były wywożone w ilości 3000,0 Mg w 2010 r., 4500,0 Mg w 2011 r. oraz 8000,0 Mg w 2012 r. Ilość wytwarzanych osadów w tych latach wyniosła odpowiednio 3276,0 Mg, 3884,0 Mg i 3968,0 Mg.

(dowód: akta kontroli str. 85, zestawienie wytworzonych i zagospodarowanych osadów)

Spółka trzykrotnie zleciła wykonanie badań osadów. Badania zostały wykonane 30 sierpnia 2011 r., w kwietniu 2012 r. oraz we wrześniu 2012 r. Próbkę do tych badań została pobrana w dniach 22 sierpnia 2011 r., 3 kwietnia 2012 r. oraz 17 września 2012 r. Osady były wywożone w celu ich wykorzystania na gruntach czterokrotnie; w dniach 24 października 2011 r., 6 grudnia 2011 r., 15 maja 2012 r. i w październiku 2012 r. (na karcie przekazania odpadu nie było dokładnej daty). Wskazane daty były ustalane zgodnie z objaśnieniem nr 13 do wzoru karty przekazania odpadu, stanowiącego załącznik nr 5 do ww. rozporządzenia w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów, gdzie zapisano: „Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego transportującego odpady temu samemu posiadaczowi odpadów”. Karta przekazania odpadu wystawiona w kwietniu 2012 r. z datą przekazania, transportu i przejęcia odpadu w dniu 15 maja 2012 r. nie spełniała wymogów określonych w ww. objaśnieniu nr 13, ponieważ wywóz osadów rozpoczął się w kwietniu 2012 r. (kontrolne ważenie osadów na wadze zewnętrznej odbyło się w dniu 25 kwietnia 2012 r.) a zakończył się w maju 2012 r., tj. z przekroczeniem jednego miesiąca kalendarzowego.

(dowód: akta kontroli str. 25-29, 88-102, 206-208, karty przekazania odpadu, sprawozdania z badań osadów, wyjaśnienia Prezesa Zarządu Spółki)

W związku z powyższym wyjaśnienia złożył Waldemar Zarębski – Prezes Zarządu Spółki:

„Karta przekazania odpadu nr 1/TŚ/2012 za miesiąc kwiecień została fizycznie wystawiona w kwietniu, natomiast data 15.05.2012 r. jest datą podpisu karty a nie jej wystawienia.”

(dowód: akta kontroli str. 209, 214, pismo z prośbą o udzielenie wyjaśnień, wyjaśnienia Prezesa Zarządu Spółki)

Wykorzystanie osadów w ilości 2490,0 Mg na gruntach o powierzchni 13,1 ha w dniu 6 grudnia 2011 r. nie zostało poprzedzone stosownymi badaniami. Również w pozostałych przypadkach wykorzystania osadów w ilości 10010,0 Mg na powierzchni 66,1 ha gruntów, ich badania nie zostały wykonane bezpośrednio przed ich wykorzystaniem. Laguna, na której gromadzono osady nie posiadała wydzielonych sektorów i zrzucany do niej osad ulegał częściowemu zmieszaniu a częstotliwość zrzucania osadu do laguny wynosiła od 2 do 3 razy na dobę. W takiej sytuacji należy uznać, że wykonane badania nie były reprezentatywne dla

wywożonych osadów, ponieważ upływ czasu od pobrania próbek do wywieżenia osadów wynosił kolejno do 63 dni, do 42 dni oraz około 1 miesiąca (dokładne ustalenie upływu czasu było niemożliwe, ponieważ MGK nie odnotowała dokładnej daty wywieżenia osadów). Wskazany upływ czasu był na tyle długi, iż skład wywożonych osadów nie był znany i można go było określić jedynie w przybliżeniu. Stwierdzone nieprawidłowości stanowiły naruszenie § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. Nr 137, poz.924), zwanego dalej: „rozporządzeniem KOŚ”. Zgodnie z postanowieniami tego rozporządzenia *„Przy stosowaniu komunalnych osadów ściekowych na gruntach dawkę osadu ustala się oddzielnie dla każdej zbadanej objętości komunalnego osadu ściekowego, na podstawie wyników badań reprezentatywnych próbek komunalnego osadu ściekowego.”* Stwierdzono ponadto, że Spółka nie wykonała obowiązku wynikającego z § 5 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia KOŚ, nakładającego na nią wykonywanie badań osadów z częstotliwością co 4 miesiące (dla RLM powyżej 10 tys. do 100 tys.). Tymczasem badania zostały wykonane jedynie trzykrotnie, zamiast sześciokrotnie w okresie dwuletnim (lata 2011 – 2012) w odstępach czasu wynoszących 8 miesięcy (od 1 stycznia 2011r.), ponownie 8 miesięcy, 4 miesiące i 3 miesiące (do 31 grudnia 2012r.).

(dowód: akta kontroli str. 25-29, 42,52, 88-103 karty przekazania odpadu, zbiorcze zestawienie danych o komunalnych osadach ściekowych, sprawozdania z badań osadów, informacja Kierownika Oczyszczalni Ścieków)

W związku z ww. nieprawidłowościami wyjaśnienia złożyli:

Waldemar Zarębski – Prezes Zarządu Spółki:

„Kierownik Oczyszczalni Ścieków [...] błędnie zinterpretował rozporządzenie KOŚ, przyjął taką zasadę, że ustabilizowane osady ściekowe badamy tylko w wypadku zagospodarowania (tj. w momencie, gdy opuszczają komorę deponowania) a 4 miesiące jest to okres ważności zbadanej objętości osadów przeznaczonych do zastosowania na gruntach – więc badania wykonane w dniach 23 – 29 sierpnia 2011 r. pozwalały na zastosowanie ich na gruntach w październiku i grudniu 2011 r.”

[...] – Kierownik Oczyszczalni Ścieków:

„Błędnie zinterpretowano rozporządzenie KOŚ, przyjęto taką zasadę, że ustabilizowane osady ściekowe badamy tylko w wypadku zagospodarowania (tj. w momencie, gdy opuszczają komorę deponowania) a 4 miesiące jest to okres ważności zbadanej objętości osadów przeznaczonych do zastosowania na gruntach”

(dowód: akta kontroli str. 30, 32, 81, 83, prośby o udzielenie wyjaśnień, wyjaśnienia)

Badania osadów zostały przeprowadzone przez:

-[...]⁹(w sierpniu 2011 r.), posiadającą akredytację Polskiego Centrum Akredytacji na wszystkie wykonywane oznaczenia i na pobieranie prób od dnia 9 listopada 2010 r. (ważny 4 lata),

- Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy (w kwietniu 2012 r. oraz we wrześniu 2012 r.), nieposiadający akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji.

⁷ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz1198 ze zm.).

⁸ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz1198 ze zm.).

⁹ Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

(dowód: akta kontroli str. 88-102, 104-113, sprawozdania z badań osadów, certyfikat akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji)

W związku z powyższym, a także w związku z pobieraniem do badań próbek osadów i gruntów, jednobrzmiące wyjaśnienia złożyli Waldemar Zarębski – Prezes Zarządu Spółki i [...] ¹⁰ – Kierownik Oczyszczalni Ścieków:

„Spółka pobiera próbki do badań zgodnie ze stanowiskiem z grudnia 2009 r. w sprawie zakresu stosowania art. 147a Prawa ochrony środowiska następujących instytucji: Departament Inspekcji i Orzecznictwa GIOŚ, Departament Monitoringu i Informacji o Środowisku GIOŚ, Departament Gospodarki Odpadami MŚ, Departament Instrumentów Środowiskowych MŚ, Departament Zmian Klimatu i Ochrony Atmosfery MŚ oraz Departament Prawny MŚ. Źródło: http://www.gios.gov.pl/zalaczniki/artykuly/stanowisko_20091214.pdf.”

(dowód: akta kontroli str. 31- 32, 81, 83, prośby o udzielenie wyjaśnień, wyjaśnienia)

Według wskazanego stanowiska z grudnia 2009 r. do badań komunalnych osadów ściekowych oraz gruntów, wykonywanych na podstawie art. 43 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251, ze zm.) oraz rozporządzenia KOŚ, nie stosuje się art. 147a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 114, stanowisko departamentów Głównej Inspekcji Ochrony Środowiska i Ministerstwa Środowiska)

Zgodnie z art. 147a ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.) prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia są obowiązani zapewnić wykonanie pomiarów wielkości emisji lub innych warunków korzystania ze środowiska przez:

- 1) akredytowane laboratorium w rozumieniu ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2004 r. Nr 204, poz. 2087, z późn. zm.⁷⁾) lub
- 2) certyfikowane jednostki badawcze, o których mowa w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. Nr 63, poz. 322)

.....w zakresie badań, do których wykonywania są obowiązani.”

Jak wynika z komentarza Krzysztofa Gruszeckiego (Prawo ochrony środowiska. Komentarz, wyd. III, LEX 2011 r.) badania substancji emitowanych do środowiska mogą być przeprowadzone przez laboratorium spełniające przynajmniej jeden z dwóch warunków wskazanych w wyżej przytoczonym przepisie Prawa ochrony środowiska, gdy podmiot zainteresowany przeprowadzeniem badań będzie do tego zobowiązany bezpośrednio na podstawie przepisów prawa lub decyzji administracyjnej. Pierwszym z nich jest posiadanie certyfikatu akredytacji właściwej jednostki certyfikującej. Drugim alternatywnym wymaganiem jest legitymowanie się przez laboratorium certyfikatem Dobrej Praktyki Laboratoryjnej i wpisem do wykazu jednostek badawczych certyfikowanych w zakresie Dobrej Praktyki Laboratoryjnej.

Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, który wykonał badania osadów w kwietniu 2012 r. oraz we wrześniu 2012 r. nie spełniał żadnego z ww. warunków i w świetle przytoczonego komentarza, zlecenie przez MGK wykonania badań osadów tej jednostce stanowiło naruszenie art. 147a Prawa ochrony środowiska.

¹⁰ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz.1198 ze zm.).

(dowód: akta kontroli str. 31- 32, 81, 83, 115-118, prośby o udzielenie wyjaśnień, wyjaśnienia, komentarz do art. 147a Prawa ochrony środowiska)

Podmioty przeprowadzające badania nie określiły masy osadów poddanych badaniom. Badania objęły odczyn pH, zawartość suchej masy, substancji organicznych, fosforu ogólnego, wapnia, magnezu, azotu amonowego i ogólnego oraz metali ciężkich a także obecność bakterii chorobotwórczych z rodzaju Salmonella, liczbę żywych jaj pasożytów jelitowych Ascaris sp., Toxocara sp. i Trichuris sp. Żadne z przeprowadzonych badań nie wykazało przekroczenia dopuszczalnych ilości bakterii i pasożytów jelitowych oraz zawartości metali ciężkich.[...] ¹¹ podała w sprawozdaniu każdą z zastosowanych metod badań, a Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy zawarł w swoich sprawozdaniach jedynie ogólną informację o tym, że badania wykonano zgodnie z metodami referencyjnymi określonymi w załączniku nr 4 do rozporządzenia KOŚ, natomiast w dodatkowym oświadczeniu wskazał metody badawcze, które były zgodne z ww. załącznikiem nr 4. Metody badania osadów zastosowane przez [...] ¹² były inne niż metody referencyjne określone w ww. załączniku nr 4 dla oznaczenia odczynu pH, zawartości azotu ogólnego, fosforu ogólnego, metali ciężkich z wyjątkiem rtęci. Metody zastosowane do oznaczenia pozostałych wskaźników, tj. zawartości suchej masy, substancji organicznej, azotu amonowego, wapnia, magnezu, rtęci, obecności bakterii chorobotwórczych z rodzaju Salmonella oraz liczby żywych jaj pasożytów jelitowych Ascaris sp., Trichuris sp. i Toxocara sp. były nie w pełni opisane, co nie pozwalało w sposób jednoznaczny stwierdzić ich zgodność z metodami referencyjnymi.

(dowód: akta kontroli str. 88-102, 119-120, sprawozdania z badań osadów, oświadczenie Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego, zestawienie metod zastosowanych przy badaniu osadów w przez SGS Eko-Projekt Sp. z o.o.)

W związku z powyższym wyjaśnienia złożył Waldemar Zarębski – Prezes Zarządu Spółki:

„Pokładając ufność w decyzję Polskiego Centrum Akredytacji, które to w dniu 9.11.2010 r. wydało dla [...] ¹³ certyfikat, nie mieliśmy wątpliwości co do słuszności i jakości stosowanych przez ww. laboratorium metod badawczych osadów ściekowych. Ponadto na stronie laboratorium znajduje się zapis, iż oferuje ono wykonanie badań komunalnych osadów ściekowych, obejmujących oznaczenia wskaźników fizykochemicznych, mikrobiologicznych oraz parazytologicznych zgodnie z wymogami rozporządzenia KOŚ.”

(dowód: akta kontroli str. 210, 213, pismo z prośbą o udzielenie wyjaśnień, wyjaśnienia Prezesa Zarządu Spółki)

Próbki do badania osadów były każdorazowo pobierane przez MGK. Zgodnie z informacją [...] ¹⁴ – Kierownika Oczyszczalni Ścieków – próbki były pobierane zgodnie z § 3 ust. 3 rozporządzenia KOŚ. Sposób pobierania próbek nie został udokumentowany. W myśl wyżej wskazanego komentarza do art. 147a Prawa ochrony środowiska, nie ma podstaw do wyprowadzenia wniosku, że również pobór

¹¹ ¹¹ Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

¹² Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

¹³ Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

¹⁴ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz1198 ze zm.).

próbek stanowiących przedmiot dalszych badań powinien być dokonywany przez laboratorium spełniające wymagania formalne. Jednak pobieranie tych próbek przez podmiot zobowiązany do zlecenia wykonania badań może rodzić wątpliwości co do rzetelności wykonania przedmiotowych czynności.

(dowód: akta kontroli str. 31-32, 117, prośba o udzielenie wyjaśnień, wyjaśnienia, komentarz do art. 147a Prawa ochrony środowiska)

**Ustalone
nieprawidłowości**

Karta przekazania 1200,0 Mg osadów wystawiona w kwietniu 2012 r. nie spełniała wymogów określonych w załączniku nr 5 do ww. rozporządzenia w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów, ponieważ wywóz osadów rozpoczął się w kwietniu 2012 r. (kontrolne ważenie osadów na wadze zewnętrznej odbyło się w dniu 25 kwietnia 2012 r.), a zakończyło się w maju 2012 r., tj. z przekroczeniem jednego miesiąca kalendarzowego.

Wykorzystanie osadów w ilości 2490,0 Mg na gruntach o powierzchni 13,1 ha w dniu 6 grudnia 2011 r. nie zostało poprzedzone stosownymi badaniami. Również w pozostałych przypadkach wykorzystania osadów w ilości 10010,0 Mg na powierzchni 66,1 ha gruntów, ich badania nie zostały wykonane bezpośrednio przed ich wykorzystaniem. Wynikało to z faktu, iż laguna, na której gromadzono osady nie posiadała wydzielonych sektorów i zrzucany do niej 2-3 razy na dobę osad ulegał częściowemu zmieszaniu a upływ czasu od pobrania próbek do wywieżenia osadów wynosił kolejno do 63 dni, do 42 dni oraz około 1 miesiąca. Tym samym skład wywożonych osadów nie był znany i można go było określić jedynie w przybliżeniu. Stwierdzone nieprawidłowości stanowiły naruszenie § 3 ust. 1 rozporządzenia KOŚ¹⁵. Stwierdzono ponadto, że Spółka nie wykonała obowiązku wynikającego z § 5 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia KOŚ, nakładającego na nią wykonywanie badań osadów z częstotliwością co 4 miesiące (dla RLM powyżej 10 tys. do 100 tys.). Tymczasem badania zostały wykonane jedynie trzykrotnie, zamiast sześciokrotnie w okresie dwuletnim (lata 2011 – 2012) w odstępach czasu wynoszących 8 miesięcy (od 1 stycznia 2011r.), ponownie 8 miesięcy, 4 miesiące i 3 miesiące (do 31 grudnia 2012 r.).

Opis badań przeprowadzonych przez [...] nie pozwalał na dokonanie oceny zgodności zastosowanych metod z metodami referencyjnymi.

Podmioty przeprowadzające badania nie określiły masy osadów poddanych badaniom, co stanowiło naruszenie postanowień § 5 ust. 3 rozporządzenia w sprawie komunalnych osadów ściekowych: „*Próbkę komunalnego osadu ściekowego, przeznaczoną do badań, uzyskuje się przez połączenie i dokładne zmieszanie próbek pobranych w tym samym czasie z różnych miejsc przeznaczonego do badań komunalnego osadu ściekowego, przy czym liczba tych próbek jest uzależniona od objętości badanej partii osadów.*”

**Uwagi dotyczące
badanej działalności**

Spółka nie posiadała wagi przemysłowej, a masa osadów była określana na podstawie ładowności samochodu, pojemności łyżki koparki ładującej osady ściekowe oraz ciężaru właściwego osadów ściekowych. Różnice między faktyczną wagą osadów sprawdzoną w wyniku kontrolnego ważenia na wadze zewnętrznej a oszacowaną wagą wg ww. metody wynosiła około +0,25%, co przy jednorazowym wywiezieniu osadów o masie 4000,0 Mg dawało 10,0 Mg osadów więcej, niż wskazywały szacunki. Mogło się to przyczynić do przekroczenia dopuszczalnego stężenia cynku w nawożonej w październiku 2012 r. glebie, gdzie ustalano dawki

¹⁵ Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz.1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

osadu w ten sposób, że po zastosowaniu osadu stężenie cynku w gruncie było zbliżone lub nawet przekraczało dopuszczalny poziom.

Badania osadów w kwietniu 2012 r. oraz we wrześniu 2012 r. zostały przeprowadzone przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, nie posiadający akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji, zgodnie z art. 147a ust. 1 Prawa ochrony środowiska.

Pobieranie próbek osadów do badania wykonywała MGK, która była zobowiązana do zlecenia wykonania tych badań. Fakt ten mógł rodzić wątpliwości co do rzetelności wykonania poboru próbek.

Ocena cząstkowa

Postępowanie z wytworzonymi osadami ściekowymi na terenie oczyszczalni – z uwagi na wskazane wyżej nieprawidłowości – należy ocenić negatywnie.

Opis stanu faktycznego

3. Zagospodarowanie osadów ściekowych

Osady w ilości 12500 Mg (całość wywiezionych osadów) zostały wykorzystane na gruntach województwa dolnośląskiego o łącznej powierzchni 79,2 ha w gminach:

- Bierutów (powiat oleśnicki) na działkach nr 287, 288 obręb 0010 w Solnikach Małych, nr 475 obręb 0011 w Solnikach Wielkich, nr 338/1 obręb 0006 w Paczkowie, nr 3-6, 8 obręb 0001 w Bierutowie, nr 124/7-124/46, 125/57-125/60, 124/47-124/54, 124/57-124/70, 124/75-124/83, 123/1-123/37 obręb 0008 i nr 194-197 obręb 0006 w Radziszynie, nr 10/41-10-45, 10/49-10/53, 10/57-10/61, 199 obręb 0007 w Posadowicach,
- Paszowice (powiat jaworowski) na działce nr 430 obręb 0011 w Wiadrowie,
- gmina wiejska Oleśnica (powiat oleśnicki) na działce nr 25/1 obręb 0026 w Wyszogrodzie,
- Jelcz-Laskowice (powiat oławski) na działce nr 908/258 obręb 0011 w Miłocicach.

Grunty na których zastosowano osady zostały wcześniej poddane badaniom przez [...] ¹⁶ w dniach 19 września 2011 r. (sześć sprawozdań), 12 kwietnia 2012 r. (dwa sprawozdania), 26 kwietnia 2012 r. (dwa sprawozdania), 27 kwietnia 2012 r. (jedno sprawozdanie), 10 października 2012 r. (pięć sprawozdań) oraz 17 października 2012 r. (jedno sprawozdanie), posiadającą akredytację Polskiego Centrum Akredytacji na wszystkie wykonywane oznaczenia i na pobieranie prób od dnia 9 listopada 2010 r. (ważny 4 lata). Wszystkie grunty, na których zastosowano osady zaliczone zostały do gleb średnich i przeznaczone zostały do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz. W sprawozdaniach z badania gruntów zostały podane metody badawcze. Wynika z nich, że dla oznaczenia odczynu pH oraz zawartości metali ciężkich z wyjątkiem rtęci zastosowano inne metody badań niż wskazane w załączniku nr 5 do rozporządzenia KOŚ. Opisy pozostałych metod badawczych (dotyczących zawartości fosforu oraz rtęci nie pozwalają na jednoznaczne stwierdzenie ich zgodności z metodami referencyjnymi. Pobory próbek do badań gruntów zostały wykonywane przez [...] ¹⁷ – zlecniodawcę

¹⁶ Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz.1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

¹⁷ Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz.1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

badania a także odbiorcę osadów z MGK. [...] ¹⁸ złożyła w dniu 29 kwietnia 2013 r. oświadczenie, że pobór gleby przeznaczonej do badania, na której zastosowany został osad ściekowy z Oczyszczalni Ścieków w Oleśnicy dokonany został zgodnie z wytycznymi zawartymi w rozporządzeniu KOŚ. Sposób pobierania próbek nie został udokumentowany. W myśl wyżej wskazanego komentarza do art. 147a Prawa ochrony środowiska, nie ma podstaw do wyprowadzenia wniosku, że również pobór próbek stanowiących przedmiot dalszych badań powinien być dokonywany przez laboratorium spełniające wymagania formalne. Jednak pobieranie tych próbek przez podmiot zlecający wykonanie badań może rodzić wątpliwości co do rzetelności wykonania przedmiotowych czynności.

(dowód: akta kontroli str. 42, 52, 66, 69, 104-113, 117, 121-165, 173, zbiorcze zestawienia danych o komunalnych osadach ściekowych, pismo z prośbą o udzielenie informacji, informacja Prezesa Zarządu Spółki, certyfikat akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji, komentarz do art. 147a Prawa ochrony środowiska, sprawozdania z badań gruntów, oświadczenie [...] ¹⁹.)

MGK przekazała [...] ²⁰ dysponentowi gruntu, na którym stosowane były osady, wyniki badań osadów oraz obliczenia dawek osadów, które można było stosować. Zastosowane zostały dawki osadów raz na trzy lata w ilości od 104,0 do 200,0 Mg osadów (od 20,2 do 35,2 Mg suchej masy) na hektar gruntu. Obliczone i zastosowane dawki osadu uwzględniały ograniczenia wynikające z załącznika nr 3 do rozporządzenia KOŚ wskazującego maksymalną zawartość metali ciężkich w gruntach, na których zastosowano osady.

(dowód: akta kontroli str. 66, 69, 174-187, pismo z prośbą o udzielenie informacji, informacja Prezesa Zarządu Spółki, obliczenia dawek osadów, umowy użyczenia gruntów w celu zastosowania osadów)

Do sprawdzenia zakazów określonych w art. 43 ust. 6 ww. ustawy o odpadach oraz w rozporządzeniu KOŚ, związanych z zastosowaniem osadów na gruntach, wytypowano działki nr 6 i 8 obręb 0001 w Bierutowie (gmina Bierutów), nr 199 obręb 0007 w Posadowicach (gmina Bierutów) oraz nr 25/1 obręb 0026 w Wyszogrodzie (gmina wiejska Oleśnica). Powierzchnia nawożenia ww. gruntów wyniosła 5 ha dla działek nr 6 i 8 oraz kolejno 5 ha i 7,95 ha dla pozostałych dwóch działek. Z informacji pozyskanych z Urzędu Miasta w Bierutowie oraz z Urzędu Gminy w Oleśnicy wynikało, że ww. działki nie leżą na obszarach chronionych. Oględziny działek wykazały, że osadów nie stosowano na gruntach rolnych o spadku przekraczającym 10%, na terenach położonych w odległości mniejszej niż 100 m od ujęcia wody, domu mieszkalnego lub zakładu produkcji żywności, na gruntach wykorzystywanych na pastwiska i łąki oraz do upraw pod osłonami, w pasie gruntu o szerokości 50 m bezpośrednio przylegającego do brzegów jezior i cieków, na terenach zalewowych, czasowo podtopionych i bagiennych. Oględziny wykazały także, że na działkach nr 199 i 25/1 nie rosły rośliny sadownicze i warzywa, z wyjątkiem drzew owocowych. Dla działek nr 6 i 8 nie stwierdzono podczas oględzin do jakiego rodzaju upraw są one wykorzystywane. Przedstawiciel MGK w czasie wizji lokalnej przeprowadzonej przed zastosowaniem osadów stwierdził, że tych gruntów nie wykorzystywano do upraw roślin sadowniczych i warzyw. Z oględzin

¹⁸ Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz.1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

¹⁹ Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz.1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

²⁰ Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz.1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

wynikało, że działka nr 25/1 nie została przeznaczona pod uprawę roślin jagodowych i warzyw, których części jadalne bezpośrednio stykają się z ziemią i są spożywane w stanie surowym - w ciągu 18 miesięcy poprzedzających zbiory i w czasie zbiorów. Nie stwierdzono podczas oględzin przeznaczenia pozostałych dwóch działek, natomiast dysponent tych gruntów złożył przedstawicielowi MGK ustne oświadczenie o tym, że nie będą one przeznaczone do uprawy zakazanych roślin. Odpowiedź na pytanie, czy nawożone osadem grunty są gruntami o dużej przepuszczalności, stanowiące w szczególności piaski luźne i słabogliniaste oraz piaski gliniaste lekkie, dały badania gruntów przeprowadzone przed zastosowaniem na nich osadów. W wyniku tych badań stwierdzono zawartość piasku (grupa granulometryczna większa od 0,1 mm) w gruntach w ilości od 17% do 37%. Pozostały udział w gruntach należał do pyłów (0,1—0,02 mm) oraz do cząstek ilowych mniejszych od 0,02 mm. Z dokumentacji MGK nie wynikało, że osady po zastosowaniu na gruntach zostały niezwłocznie zmieszane z gruntem po ich przetransportowaniu na nieruchomość gruntową, na której miały być one stosowane zgodnie z wymogami § 4 rozporządzenia KOŚ. [...] ²¹ Kierownik Oczyszczalni Ścieków wyjaśnił, że fakt spełnienia tego wymogu został stwierdzony podczas wizji lokalnej. Nawożenie osadami na działkach poddanych oględzinom, nie odbywało się w okresie wegetacji roślin przeznaczonych do bezpośredniego spożycia.

(dowód: akta kontroli str. 27-28, 31, 33, 52, 81-84, 121-165, 188-204, karty przekazania odpadu z 15.05.2013 r., pismo z prośbą o informacje i wyjaśnienia, informacje i wyjaśnienia Kierownika Oczyszczalni Ścieków, zbiorcze zestawienie danych o komunalnych osadach ściekowych za 2012 r., pismo z prośbą o udzielenie wyjaśnień, wyjaśnienia Prezesa Zarządu Spółki, sprawozdania z badań gruntów, protokół oględzin gruntów, zestawienia realizacji wymagań wobec gruntów nawożonych osadami, informacja Wójta Gminy Oleśnica, informacja z Urzędu Miejskiego w Bierutowie, protokoły z odbycia wizji przez przedstawicieli [...] ²² i MGK)

Ustalone nieprawidłowości

Opis badań przeprowadzonych przez [...] ²³ nie pozwalał na dokonanie oceny zgodności zastosowanych metod z metodami referencyjnymi.

Uwagi dotyczące badanej działalności

Pobieranie próbek gruntów do badania wykonywał [...] ²⁴ - odbiorca osadów z MGK, która była zobowiązana do zlecenia wykonania tych badań. Fakt ten mógł rodzić wątpliwości co do rzetelności wykonania poboru próbek.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości zagospodarowanie osadów ściekowych.

4. Realizacja wniosków pokontrolnych

Opis stanu faktycznego

W Spółce przeprowadzono 24 kontrole, w tym 16 w 2011 r. i 8 w 2012 r. Spośród tych kontroli 10 przeprowadziła inspekcja sanitarna, 7 – państwowa straż pożarna, 4

²¹ Wyłączono dane osobowe. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz1198 ze zm.).

²² Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

²³ Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

²⁴ Wyłączono informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6.09.2001 r. o dostępie informacji publicznej (Dz.U. nr.112, poz1198 ze zm.) oraz w związku z art. 11 ust. 4 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r. nr 153, poz. 1503 ze zm.).

– inspekcja pracy oraz po 1 – inspekcja weterynarii, inspekcja ochrony środowiska oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Dokonano przeglądu dokumentacji 3 z nich.

Kontrola przeprowadzona w dniach od 25 lipca do 6 sierpnia 2012 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu miała na celu sprawdzenie przestrzegania przepisów ochrony środowiska w odniesieniu do punktowych źródeł zanieczyszczeń komunalnych oraz w zakresie ochrony wód w latach 2011 – 2012. Kontrola objęła m. in. wywiązywanie się oczyszczalni ścieków z obowiązku badania próbek ścieków surowych i oczyszczonych oraz wyniki tych badań a także stan techniczny oczyszczalni i przestrzeganie wydanych pozwoleń wodno-prawnych. W innych zagadnieniach protokołu kontroli odniesiono się do prowadzonej gospodarki osadami (w której nie stwierdzono nieprawidłowości) w następującym zapisie:

„Kontrolowany podmiot w 2011 r. zagospodarował rolniczo ustabilizowane komunalne osady ściekowe o łącznej ilości 4500,0 Mg. Osady były stosowane jesienią. Odbiór osadów był jednorazowy. Osady zostały zastosowane na działkach nr 287 (3,8 ha) i 288 (2,52 ha) obręb Solniki Małe oraz na działce nr 475 obręb Solniki Wielkie w ilości 2010,0 Mg przy dawce maksymalnej 200,0 Mg/ha oraz na działce nr 6,8 i 4,5 obręb Bierutów o łącznej powierzchni 13,1 ha w ilości 2490,0 Mg. Kontrolowany podmiot przedstawił w trakcie kontroli badania osadów, badania gruntów oraz wyliczoną i zastosowaną dawkę osadu.”

Kolejne 2 kontrole poddane przeglądowi, jak i pozostałych 21 kontroli – jak wynikało z wpisów do książki kontroli - nie objęły zagadnień związanych z gospodarką osadami.

(dowód: akta kontroli str. 209, notatka służbowa)

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁵, wnosi o:

1. Stosowanie komunalnych osadów ściekowych na gruntach po przeprowadzeniu badań laboratoryjnych tych osadów.
2. Podjęcie działań w celu oddzielenia osadów przebadanych laboratoryjnie od osadów niebadanych – pozostających w trakcie ich magazynowania na terenie Oczyszczalni.
3. Zapewnienie dokładnego ważenia wytworzonych osadów, w celu zapewnienia stosowania na gruntach dopuszczalnych dawek osadów lub ustalanie faktycznej masy wytworzonych i przekazywanych rolnictwu osadów ściekowych za pomocą urządzeń wagowych w celu zapewnienia stosowania na gruntach dopuszczalnych dawek osadów.
4. Wykonywanie badań laboratoryjnych osadów z wymaganą przepisami częstotliwością.
5. Rzetelne dokumentowanie sposobu poboru prób osadów przekazywanych do badań laboratoryjnych.

²⁵ Dz.U. z 2012 r., poz.82

6. Przeprowadzanie badań laboratoryjnych gruntów każdorazowo przed zastosowaniem na nich osadów ściekowych.
7. Powierzenie pobierania próbek osadów i gruntów do badań niezależnym podmiotom, gwarantującym rzetelne wykonanie tych czynności.
8. Zapewnienie rzetelnego i prawidłowego wypełniania kart przekazania odpadów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Delegatury Najwyższej Izby Kontroli we Wrocławiu, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 27 czerwca 2013 r.

Kontroler

Miroslaw Perłowski
Główny specjalista k. p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Dyrektor
p.o. Dyrektor Delegatury
NIK we Wrocławiu
Mieczysław Biernat

.....
Podpis

.....
Podpis